

Kutatóegyetem a kortárs művészetért

Körkép a szegedi művészetelméleti oktatásról

VÁRALJAI ANNA

Nem túlságosan eredeti egy regionális szinttel kapcsolatos írást a „kulturális vízfejű ország vagyunk” sirámával kezdeni, ám az sem, ha úgy szólal meg a szerző, mint a „magyar Alföld legszebb délibábjának” szószólója, aki számára a helyi képtár maga a Centre Pompidou. Valahol a kettő között van az igazság, ez talán a legösszintébb narratíva egy szegedi művészettörténész részéről. Erősen kötődöm mindenhez, ami itteni és jó: a néhány levéltári dokumentumhoz a rövid ideig itt működő Moholy-Nagyra vonatkozóan, a véletlenül felfedezett, de annál csodásabb szegedi festő, Kacziány Ödön munkáihoz, a korai Lechner-épületekhez, Vedres Istvánhoz, Magyar Edéhez, a közeli Vajdaság erős kulturális atmoszférájához, a tehetséges és aktív bölcsészhallgatókhoz, a multidiszciplináris szemléletre nyitott egyetemi oktatókhoz, és még sorolhatnám. Nehézzé teszi viszont az ittlétet a kortárs képzőművészet rendezetlen helyzete, a Szegeden helyüket nem találó fiatal művészek elvándorlása, a kiállítóhelyek szűkös-sége, a provinciális szemlélet, a szűkös anyagi források és a sztereotípiák ellen való küzdelem. Hisz lássuk be, Szeged mint művészettörténeti központ sosem szerepelt országunk kulturális térképén! Ebben a rövid írásban igyekszem objektív képet mutatni az egyetemen folyó elméleti munkáról és annak összekapcsolódásairól a szegedi kortárs művészeti szcénával, a potenciális közönséggel.

A Szegedi Tudományegyetemen évek óta komoly művészetelméleti képzés folyik: esztétikát, művészetfilozófiát, film- és médiismereteket, vizuális kultúrát tanulhatnak hallgatóink, magas színvonalon végzi munkáját az ikonológia kutatócsoport, s új képzésként jelent meg nemrég a kurátori és művészetelméleti ismeretek. Bár a kurátor szak már államilag, országos szinten megszűnt, mi specializáció formájában még indítjuk képzésünket, különös tekintettel arra, hogy ebben a régióban mekkora hiányt jelent

mindez, s milyen égető szükség van a képzett, jó szervezőképességgel rendelkező szakemberekre. A specializáció erősen gyakorlatorientált, s úgy mind hallgatói oldalról, mind a befogadó intézmények (múzeumok, galériák, gyűjtemények) részéről élénk érdeklődés

mutatkozik iránta. Kurátorok, művészeti szakírók, a művészeti és kulturális életben széles körűen hasznosítható, jól konvertálható tudással felvértezett MA-diplomások lehetnek végzős diákjainkból. Egyetemünk kutatóegyetem, így alapvető cél minden művészetelméleti képzésünk esetében, hogy olyan hallgatókat neveljünk, akik önálló tudományos kutatómunka végzésére is képesek és alkalmasak; közülük a legtehetségesebbek doktori iskolánkban folytatják tanulmányaikat. A tényleges végcél az elemző, argumentatív, problémamegoldó képességek és a műérzékenység elmélyítése. A kurátorspecializáció esetében mindez természetesen folyamatosan kiegészül a kortárs művészeti életben elengedhetetlen gazdasági, szervezési és jogi ismeretek elsajátításával.

Ma is aktívan működik az egyetem nyomdája, a JATEPress Kiadó, amely olyan, a szakma számára alapvető sorozatokat tudhat magáénak, mint a páratlanul fontos szövegeket közlő Ikonológia és Műértelmezés. A vizuális kultúra tanszék minőségű orgánuma az Apertúra Magazin, a filozófia tanszék folyóirata, a Különbőség pedig nemrég esztétika-művészettörténet különszámot adott ki.

A bölcsészettudományi kar jelenlegi dékánja maga is esztéta, ennek köszönhetően mostanában még aktívabb figyelem irányul a képzőművészetre. Belekezdünk az egyetem egykori tornacsarnokának reprezentatív kiállítóterré való átalakításába, és együttműködési megállapodás született az egyetem, valamint a rajz és művészettörténet tanszék között. Ez a megállapodás a praxis és a gyakorlati szintér egymás felé nyitásának fontos lépése. Közös kiállításokat, workshopokat tervezünk, a képzési kínálat is átjárást biztosít a két intézmény hallgatói számára, lehetővé téve ugyanazon órák hallgatását, az ismerkedést. A nagyobb nyugati egyetemek mintájára már a harmadik szemeszterben meghirdetünk szabadegyetemi kurzusokat, ami azt jelenti, hogy bizonyos előadásokra nappal is hallgatóinkkal együtt mások is bejárhatnak. A közös órák hozadéka a különféle generációk találkozásán túl az egyetem zárt közösségének nyitása a város felé, a

közös programok, múzeumlátogatások nyomán barátságok, szakmai ismeretségek születtek és születnek.

Közintézményeink, a REÖK és a Móra Múzeum, saját kurátorral dolgoznak, így ilyen értelemben meglehetősen zártak. Nyitnának tekinthető, hogy idén az egyetem kurátor szakos hallgatói már részt vehettek egy-egy kiállítás előkészítésében. A kortárs művészeknek az éves Táblaképfestészeti Biennálé ad helyet, de tény, hogy a REÖK csak már kanonizált művészekkel dolgozik, a fiataloknak városszerte nincs bemutatkozási lehetőségük. Egy nemrégiben tartott szakmai beszélgetés során kiderült, hogy berlini mintára már házfoglalással vagy garázs kiállításokkal is megelégednének, s érdeklépve és mecenatúra híján önszerveződő csoportokba tömörülnek. Kiemelném közülük személyes kedvenceimet, a Rakéta Művésztelep köré csoportosuló művészeket; bármelyikük megállná a helyét egy nívós fővárosi galériában is, persze a legjobb az lenne, ha mi tudnánk nekik megfelelő körülményeket biztosítani. Mivel egyetemünkön szeptembertől még egy fiatal, nagyobb kurátori tapasztalattal rendelkező művészettörténész dolgozik majd, komoly terveink vannak arra vonatkozóan, hogy megváltoztassuk a szegedi kortárs művészetről kialakult sztereotípiákat, és a hallgatói bázissal közösen művészeink mögé/mellé álljunk. Nagy kiállításokra készülünk, elsősorban az egyetem átalakított loftos terében, és random módon, intézménytől függetlenül is izgalmas, csöppet sem tradicionális helyszíneken.

Jó kiállításoknak ad otthont, de szintén intézményen belüli a rajz tanszék aulája. Sokkal nyitottabb, független, underground színtér az Erdélyi Ágnes vezetésével működő Grand Café, melyben szűkös kiállítótere ellenére is nívós kiállításokat rendeztünk többek közt Maurits Ferencnek, Tolnai Ottónak, s most októberben nyitjuk majd ugyanitt Csernik Attila grafikus retrospektív kiállítását.

Képzőművészeti szempontból is fontos lesz az október 4-én a bölcsészkaron szervezett Magyar Könyvkiadók Napja, melynek keretében tervezőgrafikusokkal, könyvkiadók művészeti vezetőivel tartunk kerekasztal-beszélgetéseket. Fontos megemlítenem a Tiszatáj folyóiratot, mely a képzőművészet irányába egyre nyitottabb, és annak online felületét, amely állandó képzőművészeti rovatában szakmailag is kvalitatív kritikákat, ajánlókat közöl elsősorban szegedi eseményekről.

Szeged, szerintem, néhány év múlva még jobb hely lesz. Ennek előfeltételét a mikro-közösségekben látom, vagyis hogy ebben a színtérben mindenki le tudjon ülni a másikkal, s képes legyen a szakmai, elsősorban pedig az emberi diskurzusra. Tudom, hogy ez a város hamarosan nemcsak a street art, hanem a fine art területén is felvillantja saját tehetségeit. Mi legalábbis azon leszünk, hogy szeressenek itt maradni művészeink, és megteremtsek azt az értő, reflexív, ám kritikus közeget, mely képes megtartani őket, és természetesen az ehhez szükséges infrastruktúrát is. A sírárok helyett a pozitívumokra koncentrálunk.

Szegedi fiatal művészek

A bácsalmási Rakéta Művésztelep

A kiállításmegnyitó Bácsalmáson (2017. augusztus 11.)

Az Új Symposium estje a szegedi Grand Café Várkertben